

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΓΝΩΜΗ

Δ 5 ΕΑΔΗΣΥ/2025

(του άρθρου 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 4912/2022)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Της παρ. 5 του άρθρου 353 του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 4912/2022

Στην Αθήνα σήμερα, 12/02/2025, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ., στα επί της οδού Δώρου 7-9 γραφεία της, συνήλθε σε συνεδρίαση η ως άνω ΕΠΙΤΡΟΠΗ της ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (εφεξής Αρχή ή ΕΑΔΗΣΥ), μετά από σχετική πρόσκληση της Προέδρου, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα Μέλη.

Τα προσκληθέντα Μέλη της Επιτροπής παρέστησαν κατά τη συνεδρίαση ως εξής:

Πρόεδρος: Ανδρονίκη Θεοτοκάτου (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Σύμβουλοι: Δημήτριος Χανής

Μέλη: Χρυσάνθη Ζαράρη
Βασιλική Σκαρτσούνη
Δημήτριος Σταθακόπουλος (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Νικολέτα Κοττά

Η Σύμβουλος Ευαγγελία Κουτούπα απουσίασε δικαιολογημένα.

Γραμματέας: Αθανάσιος Λαμπράκης, Π.Ε. Διοικητικού Οικονομικού.

Εισηγήτρια: Δήμητρα Παπασταματίου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό ΕΑΔΗΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης παρέστησαν η Εισηγήτρια, η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ελέγχου, Μ. Σιδέρη, καθώς και η Προϊσταμένη του Τμήματος Ελέγχου Αιτημάτων Διαπραγμάτευσης, Μ. Παναγοηλιοπούλου, οι οποίες αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης.

Θέμα: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής, περί προσφυγής της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 περ. β' υποπερ. α' του ν. 4412/2016, για την ανάθεση σύμβασης εκτέλεσης δύο καλλιτεχνικών έργων, μίας Τριήρους και ενός Δρόμωτος στο πλαίσιο υλοποίησης του 16ου υποέργου «Σχεδιασμός και

κατασκευή αντιγράφων πλοίων» του Έργου «ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΝΑΛΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ», συνολικής εκτιμώμενης αξίας 241.935,48€, πλέον ΦΠΑ.

Με το υπ' αριθ. πρωτ. εισερχ. ΕΑΔΗΣΥ 12246/18.12.24 έγγραφο, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ' αριθ. πρωτ. εισερχ. ΕΑΔΗΣΥ 836/24.1.25 και 1504/11.2.25 όμοια, η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ', όπως ισχύει, προκειμένου να προσφύγει στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, για την ανάθεση της εν θέματι σύμβασης.

I. Ιστορικό- πραγματικά περιστατικά:

1.1. Με την υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΟΙΚ/39957 ΕΞ 2022/24.03.2022 Απόφαση Ένταξης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΑΔΑ: 95Ψ3Η-ΥΙΦ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΟΙΚ/110828/ΕΞ2022/02.08.2022 (ΑΔΑ:6Κ16Η-ΥΛ5) και ΥΠΟΙΚ/29415/ΕΞ2024/22.02.2024 (ΑΔΑ: 636ΔΗ-ΩΤ1) όμοιες, το έργο της δημιουργίας του «Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων» εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0 – Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5150037. Περαιτέρω, με την υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/204007/12.05.2022 (ΑΔΑ: ΨΖ854653Π4-ΦΗΝ) απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις υπ' αριθ. ΥΠΠΟΑ/106812/12.05.2023 (ΑΔΑ: Ρ7Θ94653Π4-ΙΨΑ) και ΥΠΠΟ/409358/30.09.2024 (ΑΔΑ: Ψ7ΧΒ46ΝΚΟΤ-6ΩΓ) όμοιες, εγκρίθηκε η εκτέλεση εργασιών για την οργάνωση της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων, απολογιστικά και με αυτεπιστασία από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (Υποέργο 4).

1.2. Σύμφωνα με την εγκεκριμένη μουσειολογική και μουσειογραφική μελέτη, η νέα έκθεση οργανώνεται σε έξι θεματικούς άξονες, στους οποίους εκτίθενται άνω των 2.500 αρχαιολογικών ευρημάτων από εκατό και πλέον υποβρύχιες αρχαιολογικές έρευνες και ανασκαφές σε όλη την Επικράτεια. Στην πορεία της έκθεσης προβλέπεται η χωροθέτηση δύο ειδικών εκθεμάτων, τα οποία θα πλαισιώνουν τον θεματικό άξονα 3. Πρόκειται για δύο ομοιώματα εμβληματικών πλοίων της αρχαιότητας, σε ελεύθερη απόδοση, που σηματοδότησαν την ελληνική ναυτική πορεία στην Ανατολική Μεσόγειο: μίας τριήρους της κλασικής εποχής και ενός βυζαντινού δρόμωνα.

Με βάση τη σχεδιαζόμενη οριστική μουσειογραφική μελέτη, η τριήρης θα έχει μήκος περίπου 22 μέτρα, ο δε δρόμων περίπου 8 μέτρα. Οι συγκεκριμένοι τύποι πλοίων δεν είναι γνωστοί από πραγματικά ευρήματα ώστε να υπάρχουν ακριβή αρχαιολογικά δεδομένα και κατασκευαστικές λεπτομέρειες, προκειμένου να αντιγραφούν με απόλυτη πιστότητα. Οι προσπάθειες αντιγραφής που έλαβαν χώρα κατά το παρελθόν, στηρίχθηκαν κατά κύριο λόγο σε υποθετικές προσεγγίσεις, ως προς τις κατασκευαστικές λεπτομέρειες των δύο πλοίων, υποβοηθούμενες από δισδιάστατες παραστάσεις προερχόμενες από την αγγειογραφία, τη νομισματική εικονογραφία, τη μνημειακή ζωγραφική, τα εικονογραφημένα χειρόγραφα κ.α. Οι ανωτέρω απεικονίσεις, όμως, αποδίδουν συνήθως τις γενικές γραμμές του πλοίου, ενώ σπανίως σχεδιάζονται κατασκευαστικές λεπτομέρειες. Πολύ συχνά, μάλιστα, οι απεικονίσεις είναι αφαιρετικές και δεν παρέχουν επαρκή στοιχεία για την επίλυση κατασκευαστικών και ναυπηγικών ζητημάτων.

1.4. Ενόψει των ανωτέρω, διερευνήθηκαν διάφοροι συμβατικοί τρόποι, ώστε να καλυφθεί το κενό της απτής αρχαιολογικής απόδειξης. Αφού συνεξετάστηκαν διαφορετικές εναλλακτικές λύσεις, από την κατασκευή ξύλινων ναυπηγημάτων έως και τη χρήση ολογραμμάτων ή τρισδιάστατων ψηφιακών ομοιωμάτων, προκρίθηκε η δημιουργία καλλιτεχνημάτων πλοίων σε ελεύθερη απόδοση, με τη χρήση τρισδιάστατης εκτύπωσης, η οποία στη συνέχεια θα δεχθεί ζωγραφική επιμέλεια. Η πρόταση αυτή κρίθηκε ότι θα μπορέσει να καλύψει τα κενά της αρχαιολογικής έρευνας και θα εξυπηρετήσει τις αισθητικές απαιτήσεις της έκθεσης, παρέχοντας ταυτόχρονα στο μέτρο του εφικτού την αρχαιολογική τεκμηρίωση. Η υλοποίηση των καλλιτεχνημάτων θα περιλαμβάνει αρχικά τη δημιουργία ενός τρισδιάστατου σχεδίου, το οποίο θα αποτελέσει το υπόβαθρο για τη μοντελοποίηση των μερών των πλοίων. Τα στοιχεία θα αντληθούν από την υπάρχουσα αρχαιολογική εικονογραφία (αγγειογραφία, νομισματική, χειρόγραφα κλπ.), ενώ επίσης θα αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα των πρόσφατων αρχαιολογικών ερευνών και της πειραματικής αρχαιολογίας. Παράλληλα, θα σχεδιαστεί ο μεταλλικός εσωτερικός σκελετός τους που θα επιτρέψει την ασφαλή ανάρτησή τους. Η τρισδιάστατη εκτύπωση θα πραγματοποιηθεί κατά τμήματα, τα οποία θα μεταφερθούν στον χώρο του Μουσείου, για να γίνει η τελική προσαρμογή τους στον μεταλλικό σκελετό. Θα ακολουθήσει η καλλιτεχνική επιμέλεια και η επιζωγράφισή τους, για την απόδοση των επιμέρους λεπτομερειών. Η παραπάνω επιτόπια διαδικασία θα επιτρέψει, επιπλέον, τη διόρθωση τυχόν ατελειών.

Η δημιουργία έργων τέτοιου μεγέθους και πολυπλοκότητας υπερβαίνει την απλή αναπαραγωγή ενός ιστορικού αντικειμένου και αναδεικνύει μια νέα αισθητική διάσταση. Η γεωμετρική ακρίβεια της εκτύπωσης συνδυάζεται με την υφή και την απόδοση των υλικών, που προσομοιώνουν το ξύλο, το μέταλλο και τις χρωματικές αποχρώσεις των αυθεντικών πλοίων. Η καλλιτεχνική επιμέλεια των λεπτομερειών, όπως τα κουπιά, το κατάστρωμα και οι εξωτερικές επιφάνειες, ενσωματώνει στοιχεία της αρχαίας ελληνικής ναυπηγικής με τη σύγχρονη τεχνολογία, δημιουργώντας ένα έργο που δεν είναι μόνο λειτουργικό, αλλά και αισθητικά άρτιο. Η υλοποίηση της τριήρους και του δρόμωνος με τη χρήση της ψηφιακής εκτύπωσης, σε τόσο μεγάλες διαστάσεις, αναμένεται να οδηγήσει στην παραγωγή μοναδικών καλλιτεχνημάτων. Ειδικότερα, η εκτυπωμένη τριήρης, μήκους 22 μέτρων, θα αποτελέσει το μεγαλύτερο έργο αυτού του είδους που έχει κατασκευαστεί έως σήμερα, συνδυάζοντας την ιστορική πιστότητα με την τεχνολογική καινοτομία και την καλλιτεχνική έκφραση. Η τρισδιάστατη εκτύπωση δεν αποτελεί απλώς μια τεχνολογική διαδικασία, αλλά μια σύγχρονη μορφή καλλιτεχνικής δημιουργίας, στο πλαίσιο της οποίας η επιστήμη συνδυάζεται με την τέχνη και η φαντασία εναρμονίζεται με την ακρίβεια. Κάθε στάδιο της διαδικασίας, από τον ψηφιακό σχεδιασμό έως την εφαρμογή των τελικών λεπτομερειών, συνιστά μια σύνθεση επιστημονικής γνώσης και καλλιτεχνικής ευαισθησίας.

1.6. Με βάση τα προεκτεθέντα, η αιτούσα προβάλλει ότι, αφού εξετάστηκαν όλες οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις και διαπιστώθηκε ότι δεν καλύπτουν τις απαιτήσεις δημιουργίας ενός καλλιτεχνήματος αυτής της εμβέλειας, επιλέχθηκε η προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση. Η πολυπλοκότητα των συγκεκριμένων κατασκευών, σε συνδυασμό με την ανάγκη αρμονικής ένταξής τους στο νέο κτήριο και τη μουσειακή πορεία, απαιτούν γνώσεις και δεξιότητες που δεν μπορούν να περιγραφούν ή να διασφαλιστούν στο πλαίσιο μιας συνήθους διαγωνιστικής διαδικασίας. Το εν λόγω καλλιτεχνικό έργο δεν συνιστά απλώς την προμήθεια τρισδιάστατων αντικειμένων, αλλά ένα σύνθετο έργο που αποσκοπεί στη δημιουργία οπτικών και

αισθητικών συναισθημάτων και προϋποθέτει αφενός καλλιτεχνική προσέγγιση και ευαισθησία και αφετέρου εξειδικευμένη τεχνική και τεχνολογική εμπειρία. Παράλληλα, λόγω του μεγέθους των δύο ομοιωμάτων, απαιτείται αυξημένη μέριμνα για την ασφάλεια των επισκεπτών, καθώς προβλέπεται η ανάρτησή τους σε περίοπτη θέση των εκθεσιακών ενοτήτων με χρήση ειδικών μηχανισμών από την οροφή. Ως εκ τούτου, η άρτια υλοποίηση του εν λόγω έργου προϋποθέτει εξειδίκευση σε πολλαπλούς τομείς, από τον σχεδιασμό και την ψηφιακή εκτύπωση έως τη συναρμολόγηση του μεταλλικού σκελετού και την καλλιτεχνική του επιμέλεια.

1.7. Η αιτούσα αναφέρει ότι η εταιρεία “3DHUB Μονοπρόσωπη ΙΚΕ”, η οποία έχει καταξιωθεί στον τομέα της τρισδιάστατης εκτύπωσης, του ψηφιακού σχεδιασμού και της υλοποίησης έργων στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια, είναι η μόνη που διαθέτει την απαιτούμενη εξειδίκευση και τεχνογνωσία για να αναλάβει και να ολοκληρώσει επιτυχώς ένα τόσο φιλόδοξο εγχείρημα. Με εμπειρία άνω των δέκα ετών, η εταιρεία έχει αναδείξει την τρισδιάστατη εκτύπωση ως διαδικασία υψηλής καλλιτεχνικής αξίας, συνδυάζοντας την τεχνολογία με την εικαστική δημιουργία. Εξειδικεύεται στην εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών, συμβάλλοντας ενεργά στη διατήρηση και αναπαραγωγή της πολιτιστικής κληρονομιάς και επίσης διαθέτει το μεγαλύτερο εργαστήριο 3D εκτύπωσης και σάρωσης στα Βαλκάνια, με εγκαταστάσεις που ξεπερνούν τα 1.000 τετραγωνικά μέτρα. Παράλληλα, έχει συνεργαστεί με μουσεία, αρχαιολογικούς φορείς και πολιτιστικά ιδρύματα, αναλαμβάνοντας την αναπαραγωγή εκθεμάτων και την τρισδιάστατη αποτύπωση μοναδικών αντικειμένων, αξιοποιώντας την εξειδικευμένη τεχνογνωσία της σε συνδυασμό με την καλλιτεχνική δημιουργία. Η βράβειυσή της από την “Elevate Greece” ως μία από τις κορυφαίες επιχειρήσεις στον τομέα της Βιομηχανίας 4.0, υπογραμμίζει την καινοτομία και την ποιότητα που τη διακρίνει. Συμμετέχοντας σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, η εταιρεία συμβάλλει στη διαμόρφωση του μέλλοντος της τρισδιάστατης εκτύπωσης, εισάγοντας νέες τεχνολογίες και μεθόδους που συνδυάζουν την τέχνη με την επιστήμη και την καλλιτεχνική δημιουργία.

Επομένως, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αιτούσας, η εν λόγω εταιρεία διαθέτει την αναγκαία εμπειρία, τις τεχνικές γνώσεις, τις υποδομές, την καλλιτεχνική ευαισθησία και το εξειδικευμένο προσωπικό ώστε να ανταποκριθεί πλήρως στην υλοποίηση του περίπλοκου και μοναδικού αυτού καλλιτεχνικού έργου. Σημειώνεται, ότι τα δύο καλλιτεχνήματα (τριήρης & δρόμων) θα υλοποιηθούν από την ίδια ομάδα έργου, η οποία αποτελείται από επαγγελματίες που διαθέτουν συγκεκριμένες ειδικότητες και εμπειρία (βιογραφικά σημειώματα των δημιουργών επισυνάφθηκαν στο Παράρτημα 1 της αίτησης).

II. Νομικό πλαίσιο

2. Στην παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, το οποίο ενσωματώνει τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, προβλέπεται ότι: «2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις:

[...] β) εάν τα έργα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνον από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα για οποιονδήποτε από τους κατωτέρω λόγους: αα) στόχος της σύμβασης είναι η δημιουργία ή απόκτηση μοναδικού έργου τέχνης ή καλλιτεχνικής εκδήλωσης,[...]

Επίσης, στην αιτιολογική σκέψη 50 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ αναφέρεται ότι: «Λόγω των επιζήμιων επιπτώσεων στον ανταγωνισμό, οι διαδικασίες με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης σύμβασης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε άκρως εξαιρετικές περιπτώσεις. Η εξαίρεση αυτή θα πρέπει να περιορίζεται σε περιπτώσεις που είτε η δημοσίευση είναι αδύνατη, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλομένης σε γεγονότα τα οποία η αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε να προβλέψει και για τα οποία δεν ευθύνεται, είτε είναι σαφές εξ αρχής ότι η δημοσίευση δεν θα οδηγήσει σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό ή σε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την προμήθεια, μεταξύ άλλων και γιατί αντικειμενικά υπάρχει μόνο ένας οικονομικός φορέας που μπορεί να εκτελέσει τη σύμβαση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα έργα τέχνης, όπου η ταυτότητα του καλλιτέχνη συνδέεται άρρηκτα με τον μοναδικό χαρακτήρα και την αξία του έργου τέχνης. Η αποκλειστικότητα μπορεί να οφείλεται και σε άλλους λόγους, όμως μόνο καταστάσεις αντικειμενικής αποκλειστικότητας μπορούν να δικαιολογήσουν τη χρήση της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση, εφόσον η κατάσταση της αποκλειστικότητας δεν δημιουργήθηκε από την ίδια την αναθέτουσα αρχή με στόχο τη μελλοντική διαδικασία προμήθειας. Οι αναθέτουσες αρχές που επικαλούνται αυτή την εξαίρεση θα πρέπει να αιτιολογούν γιατί δεν υπάρχουν εύλογες εναλλακτικές ή υποκατάστατα, όπως η χρήση εναλλακτικών διαύλων διανομής ακόμα και εκτός του κράτους μέλους της αναθέτουσας αρχής ή να εξετάζουν παρεμφερή από άποψη λειτουργίας έργα, αγαθά και υπηρεσίες. Στις περιπτώσεις που η κατάσταση της αποκλειστικότητας οφείλεται σε τεχνικούς λόγους, αυτοί θα πρέπει να προσδιορίζονται με ακρίβεια και να αιτιολογούνται κατά περίπτωση. Θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, επί παραδείγματι, την τεχνική αδυναμία άλλων οικονομικών φορέων να επιτύχουν τις απαιτούμενες επιδόσεις ή την αναγκαιότητα χρήσης ειδικής τεχνογνωσίας, εργαλείων ή μέσων που μόνον ένας φορέας διαθέτει. Οι τεχνικοί λόγοι μπορεί να προέρχονται επίσης από ειδικές απαιτήσεις διαλειτουργικότητας που πρέπει να πληρούνται για να εξασφαλιστεί η λειτουργία των έργων, των αγαθών ή των υπηρεσιών [...]

III. Νομική Εκτίμηση

3. Η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων (ΕΕΑ) έχει οριστεί, δυνάμει της υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΥ/273369/24875/12.07.2017 (Β' 2425) Απόφασης της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, με θέμα «Ορισμός επιχειρησιακών μονάδων, υποκείμενων ή υπαγόμενων στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ως Αναθετουσών Αρχών κατά το άρθρο 6, παρ. 2, εδάφιο β' του ν. 4412/2016», ως χωριστή επιχειρησιακή μονάδα του Υπουργείου Πολιτισμού, ανεξαρτήτως υπεύθυνη για τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων της ίδιας, βάσει της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου αποτελεί κεντρική κυβερνητική αρχή κατά τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 2 του ως άνω νόμου. Δεδομένου δε ότι πρόκειται για αίτημα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης προμήθειας (CPV: 34999420-6 - Μοντέλα θαλάσσιων σκαφών υπό κλίμακα και 92311000-4 - Έργα Τέχνης), προϋπολογισμού 241.935,48€ χωρίς ΦΠΑ (για την Τριήρη 205.645,16€ και για τον

Δρόμωνα 36.290,32€), συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή γνώμης σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 347 παρ. 2 περ. γ', υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, όπως ισχύει.

4. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 26 και 32 του ν. 4412/2016 περιπτώσεις (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις οι οποίες συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28ης Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48).

5. Η επικαλούμενη, προς θεμελίωση του υπό εξέταση αιτήματος, διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. β' υποπερ. α' του ν. 4412/2016, επιτρέπει στις αναθέτουσες αρχές να προσφεύγουν στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, όταν τα έργα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνον από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, εφόσον στόχος της σύμβασης είναι η απόκτηση ενός μοναδικού έργου τέχνης ή η δημιουργία μίας (μοναδικής) καλλιτεχνικής εκδήλωσης (βλ. ανωτέρω και αιτιολογική σκέψη 50 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

6. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η μοναδική προϋπόθεση που θέτει η ως άνω εξαιρετική ρύθμιση είναι η σκοπούμενη σύμβαση να στοχεύει στη δημιουργία ή απόκτηση έργου τέχνης ή καλλιτεχνικής εκδήλωσης, με στοιχεία μοναδικότητας, η έννοια, εν προκειμένω, του έργου τέχνης συνιστά προσδιοριστικό στοιχείο για την εφαρμογή της (βλ. γνώμες Δ95/2021, Δ4 και Δ57ΕΑΔΗΣΥ/2023).

Ο ορισμός του καλλιτεχνικού έργου εντοπίζεται στη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας και δη στον ν. 2121/1993 «*Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα*» (Α' 25). Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ως άνω νόμου, ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο δημιούργημα λόγου, της τέχνης ή της επιστήμης. Παρατίθεται ενδεικτική απαρίθμηση πνευματικών δημιουργημάτων που μπορούν να είναι «έργα» με την έννοια του νόμου. Ως τέτοια αναφέρονται: τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά, οι φωτογραφίες, τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη. Η παράθεση αυτή παραδειγμάτων έργων δεν είναι αποκλειστική αλλά ενδεικτική («ιδίως») και πέρα από την αξία της για συγκεκριμενοποίηση των γενικών κατηγοριών έργων, έχει σημασία για την ερμηνεία της γενικής έννοιας «πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης».

Κατάλογο έργων περιλαμβάνει και το άρθρο 2 παρ. 1 της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης, το οποίο αναφέρεται γενικά στα «φιλολογικά και καλλιτεχνικά έργα», που περιλαμβάνουν «όλας τας

παραγωγάς λογοτεχνικής, επιστημονικής και καλλιτεχνικής φύσεως, οιοσδήποτε είναι ο τρόπος και η μορφή εκφράσεως».

7. Στην υπό κρίση περίπτωση, ως προς τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της ως άνω διάταξης, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

Η δημιουργία των συγκεκριμένων έργων αποτελεί ένα μοναδικό καλλιτεχνικό εγχείρημα, όπου η ιστορική τεκμηρίωση, η αισθητική απόδοση και η τεχνολογική καινοτομία θα συνυπάρχουν αρμονικά. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν απτές αρχαιολογικές αποδείξεις που να επιτρέπουν την αντιγραφή με απόλυτη ακρίβεια, η υλοποίηση θα στηριχθεί στην επιστημονική γνώση και την ελεύθερη καλλιτεχνική ερμηνεία. Η αξιοποίηση τεχνολογίας αιχμής, σε συνδυασμό με τη ζωγραφική επιμέλεια και την προσαρμογή στο μουσειακό περιβάλλον, θα αναδείξει τη δυναμική των έργων, τα οποία δεν θα αποτελούν απλώς στατικά ομοιώματα, αλλά πολυδιάστατες συνθέσεις αισθητικής και καλλιτεχνικής έκφρασης.

Περαιτέρω, όπως εκτενώς αναλύθηκε στο Ιστορικό (σκέψη 1.7), η προτεινόμενη ανάδοχος “3DHUB Μονοπρόσωπη ΙΚΕ” εξειδικεύεται στις σύγχρονες τεχνολογίες ψηφιακής κατασκευής και ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων παραγωγής. Η υψηλή τεχνογνωσία, η καλλιτεχνική ευαισθησία και οι προηγμένες υποδομές της αποτελούν εγγύηση για την ορθή και ολοκληρωμένη υλοποίηση των συγκεκριμένων έργων. Επιπλέον, λόγω της πολυπλοκότητας του εγχειρήματος, η επιτυχής εκτέλεσή του απαιτεί τη συνεργασία ειδικών από ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών και καλλιτεχνικών πεδίων, προκειμένου να διασφαλιστούν η αισθητική και τεχνική αρτιότητα, καθώς και η ιστορική ακρίβεια των κατασκευών. Η εν λόγω εταιρεία διαθέτει μια εξειδικευμένη ομάδα συνεργατών, η οποία απαρτίζεται από έμπειρους επαγγελματίες, όπως ζωγράφους, σκηνογράφους, εικαστικούς καλλιτέχνες, μηχανικούς και τεχνικούς με ειδικευση στη ναυπηγική τεχνολογία.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι τα συγκεκριμένα έργα δεν θα λειτουργήσουν απλώς ως μουσειακά αντίγραφα, αλλά ως μοναδικές καλλιτεχνικές αναδημιουργίες με ιδιαίτερη αισθητική και πολιτιστική αξία. Η υλοποίησή τους συνιστά ένα ιδιαίτερα απαιτητικό καλλιτεχνικό εγχείρημα, το οποίο προϋποθέτει τη στενή συνεργασία μιας άρτια συντονισμένης ομάδας σχεδιασμού και παραγωγής, με αποδεδειγμένη αισθητική και τεχνική επάρκεια, ώστε να διασφαλιστεί το επιθυμητό μοναδικό αποτέλεσμα (βλ. γνώμες της Αρχής με αρ. Δ95/2021, Δ57 και Δ58/2023).

Με τα δεδομένα αυτά, τα εν λόγω καλλιτεχνικά έργα, τα οποία είναι ειδικά σχεδιασμένα για τον αρχαιολογικό χώρο του Μουσείου, εμπίπτουν στην έννοια των έργων τέχνης σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993. Ως εκ τούτου, συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ.2 περ. β' υποπερ. α' του ν. 4412/2016.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν των ανωτέρω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει:

Την παροχή σύμφωνης γνώμης, περί προσφυγής της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 περ. β'

υποπερ. αα' του ν. 4412/2016, για την ανάθεση σύμβασης εκτέλεσης δύο καλλιτεχνικών έργων, μίας Τριήρους και ενός Δρόμωτος στο πλαίσιο υλοποίησης του 16ου υποέργου «Σχεδιασμός και κατασκευή αντιγράφων πλοίων» του Έργου «ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΝΑΛΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ», συνολικής εκτιμώμενης αξίας 241.935,48€ πλέον ΦΠΑ, λόγω συνδρομής των οικείων προϋποθέσεων.

Αθήνα, 12 Φεβρουαρίου 2025

Η Συντάκτης

Η Πρόεδρος

Νικολέτα Κοττά

Ανδρονίκη Θεοτοκάτου